

sluitend maar toch wel in de eerste plaats aan de vooroorlogse politieke partijen. Van deze waren de CPN en de RSAP in de zomer van '40 verboden en was de zoveel grotere SDAP onder het commissariaat van Rost van Tonningen geplaatst. CPN en RSAP waren als organisaties in de illegaliteit gegaan, de SDAP had dat nagelaten, zij het dat zich om partijvoorzitter Vorrink enkele kernen gevormd hadden die illegaal werkzaam waren. Binnen de SDAP had Rost overigens vrijwel geen voet aan de grond gekregen, maar formeel opgeheven was de partij nog niet. Van de overige partijen had de Anti-Revolutionaire Partij haar aanhang opmerkelijk uitgebreid: het ledental, ca. zeventigduizend in mei '40, was een jaar later boven het kwart miljoen gekomen en het was aan de bezetter bekend dat deze anti-revolutionairen regelmatig in kleine, besloten vergaderingen bijeenkwamen waar voorlichting gegeven werd aan de hand van parolen die van de partijleiding afkomstig waren, met name van Colijn die ze door middel van de 'twaalf apostelen' doorgaf. In het geheime wekrapport van de *Sicherheitsdienst* werd hier melding van gemaakt in april '41; er werd aan toegevoegd: *'Übereinstimmend wird von einer Zunahme der antideutschen Stimmung im Lager der Colijn-Anhänger berichtet.'*<sup>1</sup>

Het was dus niet zo vreemd dat Seyss-Inquart zijn algemene maatregelen tegen de partijen met een speciaal optreden tegen de ARP<sup>2</sup> wenste te combineren: de anti-revolutionairen moesten geïntimideerd worden en Colijn uitgeschakeld. Voor de directe intimidatie koos de bezetter het regionale topkader van de partij en van de met haar verbonden organisaties uit. Hij richtte zijn aandacht niet in de eerste plaats op de leden van de Kamerfracties; een van de gevolgen was dat hij fractievoorzitter Jan Schouten met rust liet.

Drie dagen na de demonstratie in Amsterdam, op maandag 30 juni dus, bezette de *Sicherheitspolizei* de partijbureaus van de ARP en van de andere partijen die Seyss-Inquart wenste op te heffen. Diezelfde dag kregen Colijn en oud-minister mr. J. A. de Wilde een gedwongen verblijfplaats toegewezen in hotels, respectievelijk in Valkenburg (Zuid-Limburg) en in Vught. Ca. negentig vooraanstaande anti-revolutionairen, onder wie dr. A. A. L. Rutgers, lid van de Raad van State, mr. J. Donner, lid van de Hoge Raad, en A. Stapelkamp, voorzitter van het Christelijk Nationaal Vakverbond, werden gearresteerd. Men bracht de negentig die dag uit alle delen des lands naar een schoolgebouw in Amsterdam:

<sup>1</sup> *'Meldungen aus den Niederlanden'*, 42 (29 april 1941), p. 3. <sup>2</sup> In april had de bezetter het anti-revolutionaire maandblad *Nederlandse Gedachten* verboden tegelijk met enkele kaderbladen van de Christelijk-Historische Unie.